

קשה להתאר מוצר אופייני יותר לריינר ורנר פאסבינדר המנוח, מלוגה, הסרט העומד לחנוך את הקולנוע החדש לב 2 בלב-דיינגוף.

אופייני, כי אפשר למצוא בו שילוב של כל הנושאים שבהם התרכז פאסבינדר בי שנים האחרונות, יחד עם אותם המרכיבים המלווים אותו מאז החל לעשות סרטים. יש בו מלודרמה עממית ויש בו מוסר השכל פוליטי, קל להבין בהשפעה הרעיונית של אדם כמו גורדאר ובהשפעה הסיג-נונית של הקולנוע הפופולארי. דמות של אשה ניצבת שוב במרכז העניינים; כתיב תם מחדש של תולדות הרפובליקה הפדרלית הגרמנית נמשכת, כאילו מן המקום שבו נגמרו בנישואי מאריה בראון; בקרי צור, לאוהדי פאסבינדר יש הרגשה של טיול בארץ מוכרת מאד, בארץ שבה המימד הגרוטסקי הוא הפעם קצת יותר מודגש מן הרגיל, אבל גם בכך אין כבר הפתיעה.

בחירת הנושא לסרט הזה, כך טוען פאסבינדר, באה מכיוון בלתי-צפוי. השחקן דירק בוגארד, אחרי שהופיע ביאוש (גירסה קולנועית של הבימאי לספר של זאבוקוב), כתב לפאסבינדר מיכתב ובו הסביר שאינו מתכוון להמשיך ולשחק אבל לפני שיגיח את נישקו סופית, היה משי-תוקף לגלם את דמותו של פרופסור אונראט מן הרומן של היינריך מאן בשם זה. למי שאינו יודע, זה היה המקור לשתי הגייר-סאות של המלך הכחול.

ברברה סוקובה בתפקיד לונה בסרטו של פאסבינדר תוצאה בלתי נמנעת של גרמניה בשנות ה-50

קאריקאטורה של צדקנות מאוסה מן הדור הישן, זה לא מעט בזכות השחקן המיוחס-גרמני ארמין מירר-שטאהל, שעבר למערב לפני שנתיים. דמותו אמנם צדקנית, קשוחה, מרובעת, כל מה שאפשר לי-צפות מפרוסי טהור, אבל יש בה גם מרי-כיבים אנושיים מפתיעים שצצים החוצה, דווקא בגעים הפחות צפויים. על שני אלה צריך להוסיף כמובן גם את ברברה סוקובה, שחקנית תיאטרון מרדנית שהחלה לעסוק בסרטים בתעסוקה מלאה רק בשנתיים האחרונות וכבר זכתה לשני תפקידים בולטים — האחריות מגרמניה של מרגרטה פון-טרוטה, שקיבל את אריה-ההוב בונציה 1981, וכאן, בהתי-גלמות חדשה של הדמות אשר פרסמה את מארלן דיטריך. תערוכת מזורה של קשרי-חות ומיניות, של עצב ושל עקשנות, מסי-

במה שהיא עוסקת כי זו תוצאה בלתי-נמנעת של המצב הכלכלי בגרמניה של שנות ה-50, ויש לה בת קטנה (גם היא מתוצרת הר שוקרט) הגדלה בבית סבתה. אלה הם רק כמה מן השחקנים במחול השדים הפארודי שעורך פאסבינדר על הר-מסך, לולה עושה שרירים למען מכריה וגורמת למהנדס-העיר להתאהב בה, מבלי גלות לו מי היא באמת. כאשר הוא מגלה, הוא נחנק תמתזעם, והוא רוצה להתני-קם בכל העיירה, ובמיוחד בהר שוקרט, הזקוק כמובן מאד לחתימותיו של מהנדס-העיר על הפרוייקטים החדשים. אולם סוף טוב, הכל טוב, כי לכל אדם יש מתיר, וכל אדם אפשר לקנות, מי בדרך זו ומי בדרך אחרת, כל אחד יבלע גלוי-לה מרה קטנה, המומתקת על-ידי טובות הנאה גדולות, ואיש לא יעמוד בדרכה של גרמניה הצועדת לקראת בנייתה המחודשת, מתחת לכרונות הקיר הגדולות של קלנראד-אדנאור, המבקש שיצביעו בשבילו, תחת הסיסמא: "בלי נסיונות שואא". רגשנות הגרמנית. המסר ברור ושי-קוף מאוד. הכסף יענה על הכל, טוען פאסבינדר, ואם לא הכסף, הרגשנות הגרי-מנית, מעורבת בשיכנוע עצמי שבעצם אין דרך אחרת, שצריך לשתף פעולה בבנייה מחדש של האומה, ורק אהריכך אפשר לי-הרהר בנושאים רגישים כמו נקיון-כפיים, אינטרס הציבור וכדומה לזה, אלא שאהריכך, סבר פאסבינדר כל חייו, זה כבר מאוחר מדי.

אשר להערות השוליים בסרט, ואולי אינם בשוליים אלא במרכז הסרט עצמו — גם הן מאפיינות גל שלם של מחשבה. למשל, עצם העובדה שאשה, בתוך החברה הקפי-טאליסטית הקיימת, חייבת להיות יצאנית בין אם היא עוסקת בכך רשמית או מוכרת את גופה לאיש אחד בלבד, לולה עוברת מסטאטוס אחד לשני, ואין ספק שהיא מוסרית לא פחות מאמה, שהיא עדיין קא-ריקאטורה של הדור הקודם, או אשת שר-קרט, שהיא קאריקטורה של בני טובים. למעשה, בסוף הסרט נפגשות כולן על אותו מישור של אי-מוסריות. מסר פוליטי. אם הר שוקרט איננו ה-נבל בסרט, למרות שהכל מוביל לקראת מסקנה זו, הרי זה משום שפאסבינדר זכה בסרט הזה לעבוד בפעם הראשונה עם הר-שחקן מאריו אדורף, אחד הוותיקים, שבמוקדם או במאוחר חייב היה להצטרף ל"מישפחה". אדורף מגלם את שוקרט כ-טיפוס שורשי, אחד מאיתני הטבע, אדם שתאוות-החיים שלו אינסופית, איש שי-צועד קדימה כמו בולדוור, גם. מחוספס ויחד עם זאת נדיב, ערמומי ומפוקח, הדי-מות של גרמניה החדשה, השבעה והמרור-צה מעצמה. ואם מהנדס-העיר, הר פון-בוהם, אינו

ארמין מירר-שטאהל בתפקיד הר פון-בוהם עם סוקובה צדקנות מאוסה

מנית קטנה, האיש המחליט מי יבנה ומה ייבנה, בתקופה שבה תנופת הבניה במערב-גרמניה היא בשיאה, השנה היא 1957. מולו ניצב הר שוקרט, לי הושלת יחסין, בלי תינוך גבה ובלוי גינוני נימוס. הר שוקרט הוא קבלן, והעיירה כולה בכיסו. הוא קונה את כולם, בגוף ובנשמה, משכך אותם בשלמונים ומי שחושיו לא התבלבלו עדיין די הצורך, מוזמן לבוא לקבארט הר מקומי, ויילע עם חדרים בקומה העליונה, למטה שותים "סקס" (יין נתזים גרמני) של שוקרט פתוח תמיד, והוא אינו מקמץ ולמעלה אפשר להשלים את הבילוי. הארנק בהוצאות.

יחבוא הטומאה. המלכה של הקאברט היא לולה, או בשמה האמיתי מאריה-לואיזה; גברת צעירה הלובשת מחוכים שחורים כמו מארגן דיטרין (איזושהו קשר צריך להיווצר הרי עם סירטו של פון שטרנברג), שרה בקול מפוקפק אבל סכסי כל מיני להיטים מיבוא אמרי-קאי (יבוא הטומאה), שייכת רשמית לשוקר-רט, אבל מקבלת בחדרה, בזמנה הפנוי, גם את הר אסלין, פקיד בעיירה בעל אידי-אלים נשגבים ורוח מרדנית, לולה עוסקת

משל פוליטי. פאסבינדר מצדו, חשב שהתקופה שבה מתרחש הרומן — תחילת המאה — אינה מעניינת אותו במיוחד, ואם עליו להעביר את הסיפור לתקופה שריחקה אותו באמת באותו זמן, שנות ה-50, הרי שמרכיבים רבים ביצירתו של מאן לא התאימו יותר לרקע, והיה צורך לשנותם. וכך, אחרי גילגולים רבים ומשונים, לבי-שה הטרגדיה על פרופסור מרובע ושמר-ני, המאבד את כבודו העצמי ואת דמותו בשל אהבתו הנואשת לזמרת-יאנתי במו-ערוני-לילה, למשל פוליטי-חברתי נוסף, על התברגנותה של גרמניה אחרי המילח-מה, על המדגיש את ההשתלטות הקפיטי-ליסטית על גרמניה, הבניה מחדש שלוהות-ה בניצחון מחודש של השחיתות והשוחד, ה-תבוסה השלמה של האידיאליים מול הרכו-שנות של אומה שלמה שאי-אפשר להשי-כיע את רעבונה. את מקומו של פרופסור אונראט המסורי-בל והמוזקן, ירוש כאן הר פון-בוהם, גבר נאה ומהוקצע, חניך האסכולה הפררי-סית הישנה, מן הגזע היודע בדיוק היכן מקומו שלו, היכן צריכים האחרים לעמוד. הוא נבחר להיות מהנדס-העיר בעיירה גרי-

אדורף בתפקיד הר שוקרט גרמניה השבעה

פקת לפאסבינדר בדיוק את המרכיבים ש-להם היה זקוק. אבל כמובן, מעל לכלום, הכוכב העליון בסרט הוא הבימאי. כאן הוא דוחף את המסר הפוליטי קדימה בצורה בולטת, מי-שחור סיגנון ותיפאורות של שנות ה-50 עם תאורה שהיא מכנה "תאורה של סרטי אימים", נע בקלות בין גרוטסקה של מזי-כירה נבוכה ומתפרסת לעימות חריף וחסרי-פשרות בין יצאנית למעסיקה, רושם פרק